

Wygadane maluchy z sąsiedztwa

Język sąsiada od małego – dlaczego nauczanie go już od przedszkola to wielka zaleta i jak to w ogóle może się udać.

Polsko-niemiecka zabawa w przedszkolu w Zgorzelcu/Görlitz

Z sali gimnastycznej, w której 20 dzieci w wieku przedszkolnym radośnie i z wielkim zapatem uczestniczy w zawodach biegowych i pokonuje przeszkody, dobiega polsko-niemiecki rozgardiasz. Wspólne zawody sportowe to ukoronowanie spotkania dzieci z przedszkola „Zwergenhaus” z niemieckiego Görlitz i jego placówki partnerskiej, Przedszkola Niepublicznego nr 2 w Zgorzelcu. Takie spotkania odbywają się dwa razy w miesiącu, a na dzieci zawsze czekają ciekawe zadania. Nie tylko obchodzą one wspólnie najważniejsze wydarzenia i święta, takie jak karnawał, Wielkanoc, Dzień Dziecka i Święta Bożego Narodzenia, ale także wyruszają na wspólne wycieczki po obu stronach Nysy, co jest zawsze wielkim wydarzeniem.

Partnerstwo przedszkoli trwa już od 23 lat. Nie tylko dzieci, ale i wychowawczynie nawiązały w tym czasie bliskie kontakty między sobą. – Dzieci polskie i niemieckie nie mają problemu ze zrozumieniem siebie nawzajem – opowiada nauczycielka, Hannelore Seeliger. Podczas wspólnej zabawy nie jest przecież ważne, jakim językiem mówi kolega czy koleżanka. Takie pozorne przeszkody pokonywane są za pomocą gestów.

Języki polski i niemiecki funkcjonują w „Zwergenhaus” na zasadzie równouprawnienia, które tu nikogo nie dziwi. Wszystkie ogłoszenia, informacje dla rodziców, plan zajęć, nauczone piosenki i rymowanki zapisywane są w obu językach. W placówce pracują dwie wychowawczynie będące rodzimymi użytkowniczkami języka polskie-

go. Wraz z niemieckimi koleżankami zajmują się one dziećmi, każda używa przy tym swojego języka ojczystego. Ponadto z wizytą do przedszkola przychodzą dzieci ze Zgorzelca, które również czerpią korzyści ze stałej dwujęzycznej opieki. – Dzięki temu w momencie rozpoczęcia nauki w szkole podstawowej większość dzieci bez problemu komunikuje się w języku sąsiada – opowiada kierowniczka przedszkola, Martina Hildebrandt.

Takimi lub podobnymi doświadczeniami może pochwalić się wiele instytucji przedszkolnych wzdłuż granicy polsko-niemieckiej. Już w samym saksońskim powiecie Görlitz, położonym na polsko-niemiecko-czeskim pograniczu, istnieje 25 placówek, w których przybliżyć się dzieciom kulturę i język krajów sąsiedzkich. Nieliczne z nich zatrudniają polsko- lub czeskojęzyczny personel, który zapewnia opiekę nad dziećmi w atmosferze dwujęzyczności. Jednak dzięki swojemu wielkiemu entuzjazzmowi i ogromnemu zaangażowaniu wykraczającemu daleko poza samą pracę placówki te stwarzają swoim podopiecznym możliwość pierwszego kontaktu z językiem sąsiada.

Skarb na przyszłość

W dzisiejszym świecie stojącym wobec wyzwań globalizacji i migracji postugiwanie się wieloma językami jest z jednej strony sprawą od dawna oczywistą, z drugiej zaś, i to nie tylko dla ludzi młodych, koniecznością, gdy chce się aktywnie włączyć w procesy rozwoju społecznego i poszukiwać nowych perspektyw pracy i życia.

Dzieci od urodzenia posiadają najlepsze uwarunkowania do wielojęzycznego rozwoju. Od małego są więc w stanie przyswoić sobie z łatwością wiele języków. Jeśli wczesne rozpoczęcie nauki drugiego języka zostanie poparte odpowiednimi metodami, przyniesie różnorodne pozytywne korzyści dla rozwoju dziecka na wszystkich płaszczyznach. Także proces dojrzwania poznawczego i emocjonalnego wzmocni się poprzez interakcję z otoczeniem, osobami bliskimi dziecku i rówieśnikami. Ważne jest, aby dzieci postrzegały naukę języka jako coś pozytywnego i ważnego w swoim codziennym funkcjonowaniu, a także, aby poprzez konfrontację z autentycznymi (rodzimiymi) wzorcami językowymi mogły identyfikować się z nimi także na płaszczyźnie emocjonalnej. Im dłuższe, intensywniejsze i bardziej różnorodne jest „zanurzanie się” w języku, oraz im lepsza jest jakość językowych bodźców, tym trwalsze są efekty nauki.

Polsko-niemiecki region przygraniczny stwarza ku temu optymalne warunki: dzięki bezpośredniemu kontaktowi z sąsiadem – nie tylko rówieśnikiem, ale i dorosłym – dzieci mogą poprzez zabawę poznać jego język, kulturę i sposób życia. Jest to więc forma nabywania kompetencji społecznych w duchu otwartości na nieznaną, różnorodność i tolerancję. Zdobyte umiejętności językowe, które można następnie wykorzystać w życiu codziennym, budują mosty łączące z innymi ludźmi i otwierają oczy na to, co nowe. Krótko mówiąc: nauka języków to dobra zabawa!

Dzięki takiemu pozytywnemu doświadczeniu nauki już w bardzo wczesnym wieku tworzone są solidne podstawy na drodze do wielojęzyczności, zaczątki udanej ścieżki edukacyjnej, a także dobry start w procesie nauki przez całe życie. Warto dodać, że zdobyte kompetencje językowe otwierają dzieciom interesujące perspektywy zawodowe i życiowe. Przecież nie tylko w regionie przygranicznym coraz częściej poszukiwane są osoby, które umieją skutecznie porozumiewać się i współpracować z sąsiadami.

Jak można wspierać pracę w przedszkolach?

Na początku trzeba wyraźnie zaznaczyć, że nie chodzi tu o dodatkowe kursy językowe, ale przede wszystkim o zintegrowanie codziennego życia dzieci z regionu przygranicznego z zajęciami w przedszkolu oraz o wykorzystanie możliwości dostępnych na wyciągnięcie ręki – rodzimych użytkowników języka, współpracy z instytucjami i gminami z kraju sąsiedzkiego i tym podobnych – do przybliżenia dzieciom kultury i języka sąsiada.

Opierając się o wyniki ankiet przeprowadzonych we wszystkich przedszkolach na terenie saksońskich powiatów przygranicznych Saksońska Placówka ds. Wczesnej Nauki Języków Krajów Sąsiedzkich (Sächsische Landesstelle für frühe nachbarsprachige Bildung, LaNa) opracowała w 2015 roku propozycję działań¹, które można streścić w następujący sposób:

- Przedszkolna kadra pedagogiczna powinna zostać wyszkolona w zakresie kompetencji językowych, międzykulturowych i metodyczno-dydaktycznych w obszarze wczesnej nauki języków krajów sąsiedzkich.
- Należy rozbudowywać partnerstwa przedszkoli ponad granicami.
- Nauczanie języka sąsiada powinno być płynnie kontynuowane w szkole.
- Powinna zostać wzmocniona także świadomość opinii publicznej dotycząca potencjału (wczesnego) nauczania języka sąsiada w regionie przygranicznym.

O tym, że wyżej wymienione postulaty nie tylko mają ogromne znaczenie dla saksońskich terenów przygranicznych, ale że są także uwzględniane w pracy na obszarach wzdłuż całej granicy polsko-niemieckiej, świadczy przedsięwzięcie zainaugurowane w 2017 roku

1 Sächsische Landesstelle für frühe nachbarsprachige Bildung (2015): Frühe nachbarsprachige Bildung in Kitas der sächsischen Grenzregionen: Bestand-saufnahme 2014/15, Görlitz (<http://www.nachbarsprachen-sachsen.eu/de/materialbibliothek.html>).

w ramach INTERREG-V-A-Projekt „Nauka języka sąsiada od przedszkola do ukończenia szkoły – klucz dla komunikacji w Euroregionie POMERANIA”. Potężenie kompetencji wszystkich zaangażowanych we (wczesne) nauczanie języków krajów sąsiedzkich podmiotów przygranicznych w celu wspólnego dalszego torowania drogi ku językowi sąsiada dla małych dzieci jest nakazem chwili i znakiem czasu.

Jakie owoce przynoszą działania LaNa?

W oparciu o sformułowaną propozycję działań LaNa podejmuje współpracę z licznymi podmiotami w celu przygotowania narzędzi i ofert wspierających działania edukacyjne w zakresie nauczania języka sąsiada w przedszkolach saksońskiego regionu przygranicznego. Są to między innymi platforma informacyjno-komunikacyjna www.nachbarsprachen-sachsen.eu, „Walizka z językiem sąsiada” zawierająca materiały pedagogiczne, gry i arkusze pracy, która może zostać wypożyczona przez przedszkola, oraz promująca podejmowane działania wystawa objazdowa „Nachbar? Sprache!” („Język? Sąsiad/a!”). To także programy doszkalające w formie konferencji specjalistycznych i warsztatów organizowanych na terenie całej Saksonii. W 2016 roku zainicjowana została także intensywna współpraca pomiędzy LaNa a Polsko-Niemiecką Współpracą Młodzieży (PNWM). Jej owocem jest między innymi program dotacji „Dziecko spotyka Kind” dla Saksonii, w ramach którego PNWM na prostych zasadach wspiera przedszkolne projekty ponad granicami. W marcu 2017 roku odbył się pierwszy wspólny warsztat z animacji językowej dla nauczycieli wychowania przedszkolnego z Saksonii i Polski, a w związku z obchodzonego 26 września 2017 roku Europejskim Dniem Języków PNWM przekazała wsparcie na organizację trójjęzycznego Święta Języka Sąsiada dla przedszkoli z Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa na Moście Staromiejskim w Zgorzelcu/Görlitz.

Przykłady potwierdzają: udało się zgromadzić cenne doświadczenia na drodze ku projektowi „Język sąsiada od małego!”. Zapraszamy do towarzyszenia nam w dalszych inicjatywach i do wspólnego wielopłaszczyznowego kształtowania tej idei – dla dobra dzieci i przyszłości polsko-niemieckiego regionu przygranicznego.

DR REGINA GELLRICH

– kierownik ponadgranicznej sieci edukacyjnej PONTES, przewodnicząca trójstronnego stowarzyszenia *TriLingo e.V.*, od 2014 roku kierownik Saksońskiej Placówki ds. Wczesnej Nauki Języków Krajów Sąsiedzkich (Sächsische Landesstelle für frühe nachbarsprachige Bildung, LaNa).